

วุดฒิธรรม 4 หลักในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0

Vuddhi-dhamma 4 for Living a Good Life of Sufficiency Economy in Thailand 4.0 Policy

โสภณ ขำทัพ*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมวุดฒิธรรม 4 และการประยุกต์วุดฒิธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยมีขอบเขตในการศึกษาด้วยเอกสารปฐมภูมิจาก พระไตรปิฎกและข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารอื่นๆ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในวุดฒิธรรม 4 คุณธรรม ที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ซึ่งประกอบไปด้วย การคบหาสัตบุรุษ การใส่ใจเล่าเรียน การรู้จักคิด พิจารณาหาเหตุผลและการนำไปดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ตามธรรม ซึ่งส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตที่ดี อันเป็นหลัก ธรรมที่ควรศึกษาและปฏิบัติตนเพื่อพัฒนากาย วาจา และจิตใจหรือสติปัญญาให้สูงขึ้น เป็นระบบการ ดำเนินชีวิตที่ทำให้บุคคลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และบูรณาการ จนทำให้มนุษย์เป็นองค์รวม ของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

การดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตาม นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นการรับรู้ เรียนรู้ และ เข้าใจเพื่อพัฒนาตนอย่างรอบด้านด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยี บนทางสายกลางที่ถูกต้องเหมาะสม กับวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งประกอบไปด้วยความพอ ประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ที่ดี บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม เป็นการ

ดำเนินชีวิตที่ดีด้วยความดีงามตามหลักสัมมาอาชีวะ ที่ส่งผลไปในทางโลกหรือทางสังคม ที่ทำให้สังคมมี เสถียรภาพ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และก่อให้เกิด ผลในทางธรรมนั่นคือ ทำให้การดำเนินชีวิตมี ความสงบสุขและมั่นคง

การประยุกต์วุดฒิธรรม 4 ในการดำเนินชีวิต ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นั้นเป็นการดำเนินชีวิตที่ดีงาม และเกิดความเจริญ งามงอกงาม อันเป็นหนทางที่จะนำบุคคลเหล่านั้นเข้าสู่ ถึงอิสรภาพทางจิตและเกิดสันติสุขอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เป็นเพราะการคบหาสัตบุรุษย่อมเกิดศรัทธา ซึ่งทำ หน้าที่ขจัดความไม่เชื่อ ความสงสัย และความโลภให้ เบาบางลง การใส่ใจเล่าเรียนจะทำหน้าที่ขจัดความ ขว้างตามสมควรแก่สิ่งนั้นๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นอาการของ ความโลภ ความโกรธ และความหลง การรู้จักคิด พิจารณาหาเหตุผลจึงทำหน้าที่ขจัดความตระหนี่ ของความโลภ ความโกรธ ความหลงหรือความเสียดาย ให้เบาบางลง และการนำไปดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตาม ธรรมจึงเสมือนกับแสงสว่าง เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะทำหน้าที่ขจัดความสงสัยความหลงให้หมดไปจาก จิตใจตามลำดับ

คำสำคัญ : วุดฒิธรรม 4 การดำเนินชีวิตที่ดี ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายไทยแลนด์ 4.0

*กรรมการบริหาร โรงเรียนอนุบาลโชตะนันท์จังหวัดนนทบุรี e-mail: shotanan59@gmail.com อาจารย์คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนจอนัน

Abstract

The objectives of this article were to study the principles of Vuddhi-dhamma 4 and to apply the principles of Vuddhi-dhamma 4 for living a good life according the Sufficiency Economy in Thailand 4.0 Policy. The data were collected from the Tipitaka and the concerned documents. Vuddhi-dhamma 4 consisting of association with good and wise persons, hearing the good teaching, wise attention and living in conformity with the Dhamma is the principle for physical, verbal and mental improving, the holistic continue development in human life and qualified development.

Living a life in accordance with Sufficiency Economy in Thailand 4.0 Policy is to learn and to develop one's self holistically. It is the middle way practice suitable to the ways of life of Thai people. It is composed of understanding, reasoning, and building a good immune based on knowledge and morality according to the Right Livelihood in Buddhism. That can result to a peaceful society and a happy and sustainable life.

The application of Vuddhi-dhamma 4 principles in living a life by Sufficiency Economy of Thailand 4.0 Policy is to proceed to prosperity and goodness in life and is to lead those people to mental liberation and real blissfulness. The reason

is that the faith can eradicate doubts and suspects and reduce greed; morality is to control and eradicate the badness caused by greed, anger and delusion, charity is help to reduce and eradicate stingy, and wisdom helps to eradicate delusion.

Keywords: Vuddhi-dhamma 4, Living a good life by Sufficiency Economy, Thailand 4.0 Policy

บทนำ

“.....การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการ และใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่เพียงประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด.....”

(สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2547, หน้า 156)

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยในเรื่องปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการชี้แสดงให้เห็นได้ชัดว่า การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญที่ยั่งยืนได้นั้น สิ่งที่สำคัญคือการพัฒนามนุษย์หรือคนในชาติ ซึ่งต้องยึดคนเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการพัฒนา การมีส่วนร่วมที่มีทั้งคุณภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี จึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ฉะนั้นในการนี้ พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงมีหน้าที่โดยตรงที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้ได้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่มั่นคง เข้มแข็งด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังควบคู่ไปกับคุณธรรมความซื่อสัตย์ ขยัน อดทนในการพัฒนาดิน พัฒนาคน และพัฒนาประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียง (วิสูตร ธนชัยวิวัฒน์, 2550, หน้า 22 –25) โดยได้บัญญัติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (1) บัญญัติว่า บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ อีกทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหมวด 5 ส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา 83 บัญญัติว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ให้

ความสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อความเป็นรูปธรรม โดยเพิ่มโอกาสและลดข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และขณะเดียวกันรัฐบาลได้กำหนดกระบวนการพัฒนาประเทศภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาวในการขับเคลื่อนที่มั่นคง มั่นคง และยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับประเทศไทยที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางชั้นสูง ให้กลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง ด้วยนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของเศรษฐกิจจากกลไกต่างๆ เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560, หน้า 2) โดยต้องอยู่บนรากฐานแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แต่ในปัจจุบันพบว่าสภาพสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สมดุลระหว่างวัตถุกับอวัตถุ ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปตามเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นได้ว่าความเจริญทางด้านวัตถุเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนความเจริญทางด้านจิตใจไม่สามารถมีอำนาจไปเทียบเคียงได้ จึงเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตและรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเชิงตลาด การแข่งขันแบบเสรี และการกระตุ้นในลักษณะยั่วเย้าผ่านสื่อต่างๆ อีกทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โครงสร้างสังคมอ่อนแอ ห่างเหินศาสนา และถูกปฏิเสธ มนุษย์จึงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำที่ผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นเหตุให้การดำเนินชีวิตในปัจจุบันดูเหมือนว่า

จะหล่งล้มการพัฒนาทางด้านสังคม โดยละเลยการพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรม และเห็นห่างจากความพอเพียง หลงไปกับวัตถุนิยมตามรูปแบบของนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ความสุขของบุคคลและสังคมลดน้อยลง การดำเนินชีวิตของคนในสังคมจึงมีแนวโน้มไปในทางเสื่อมโทรมลง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากกระแสค่านิยมจากตะวันตกที่เน้นความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้หลายคนต้องเผชิญกับปัญหารอบด้านในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความกดดันทางด้านจิตใจ ทั้งภายในและภายนอก ด้านความเจริญก้าวหน้าในอาชีพที่มีการแข่งขันและแก่งแย่งชิงดีกัน รวมไปถึงเงินเดือนที่ได้รับไม่เพียงพอต่อความจำเป็นพื้นฐาน จึงมีปัญหามาตามันคือ หนี้สิน ที่เป็นปัญหาสร้างความเดือดร้อน และความตึงเครียดให้แก่ตนเอง

แนวคิดและปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มุ่งหมายให้บุคคลทำลายความเห็นแก่ตัว โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักและต้องการให้แต่ละบุคคลมีความเมตตากรุณาต่อกันเป็นที่ตั้ง ไม่เอาเปรียบเบียดเบียนซึ่งกันและกัน รู้เท่าทันต่อความเป็นจริงแห่งสังขาร เข้าใจตนเอง สังคม และความเป็นมาของโลก ไม่ยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งที่ไม่เป็นแก่นสาร แม้กระทั่งตัวของตนเอง เตือนให้บุคคลมีความเกรงกลัวและละอายต่อบาป ประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามทำนองคลองธรรม ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกทางสังคมและเศรษฐกิจตามแนวคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยในส่วนที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจนั้นพระพุทธองค์ทรงแนะนำสัมมาชีพอันเป็นหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักอริยมรรค เพื่อนำไปบรรเทาทุกข์อันเกิดจากความพยายามหาเลี้ยงชีพเพื่อให้ชีวิตของตนดำรงต่อไปได้อย่างปรกติสุขตามอัตภาพ จึงเป็น

เป้าหมายสำคัญที่จะต้องให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ที่เรียกว่า “วุฑฒิธรรม 4” หลักในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นั่นเอง

ความหมายและความสำคัญของวุฑฒิธรรม 4

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับฉบับหลวง (อง. จตุกก. 21/248/332) ได้กล่าวไว้ว่า วุฑฒิธรรม 4 ธรรมที่เป็นเครื่องเจริญ หรือธรรมเป็นเหตุให้เกิดความเจริญงอกงาม ได้แก่ สัปปุริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ อัมมานุอัมมปฏิปัตติ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (2538 หน้า 138) ได้สรุปถึงคุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิตที่ดีไว้ว่า “...คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม มี 4 อย่างคือ สัปปุริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ อัมมานุอัมมปฏิปัตติ โดยขยายความว่า

1) สัปปุริสสังเสวะ คบหาสัตบุรุษ, เสวนาท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณความดี, มีความประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ คบหาท่านผู้ทรงธรรมทรงปัญญาเป็นกัลยาณมิตร ดังที่มีท่านผู้นำทางไว้และทำให้มนุษย์สามารถสร้างสังคมที่ดีงามอันดำรงอยู่โดยธรรมได้

2) สัทธัมมัสสวนะ ฟังสัทธรรม, ตั้งใจฟังคำสอนของท่าน, เอาใจใส่เล่าเรียน ฟังอ่านหาความรู้ ให้ธรรมที่แท้ ซึ่งทำให้เกิดความเหมาะสมพอดีที่จะเกื้อกูลต่อความเจริญแห่งคุณธรรมของตนและการอยู่ร่วมกันด้วยดีของสังคม

3) โยนิโสมนสิการ ทำในใจโดยแยบคาย, รู้จักคิดพิจารณาหาเหตุผลโดยถูกวิธี ให้เห็นเหตุผลคุณโทษในสิ่งที่ได้เล่าเรียนสดับฟังมานั้น โดยจับสาระที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้เพื่อเกื้อกูลตนเองและสังคม

4) อัมมานุอัมมปฏิปัตติ ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม, นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนมาและตริตรองเห็น

แล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักการนั้นๆ สามารถวินิจฉัยแยกการอันควรมิควรทำ กำหนดความพอเหมาะพอดีที่ และการที่จะใช้หรือพัฒนาต่อไปของคุณธรรมอื่นๆ ทั้งหมดได้อย่างเหมาะสม

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), (2551 หน้า 937) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วุฒิ อ่านว่า วุดติ แปลว่า ความเจริญ ความรุ่งเรือง การเพิ่มขึ้น ความเป็นผู้ใหญ่ มีคำเต็มว่า “วุทธิ” วุทธิเป็นหัวข้อข้อหนึ่งเรียกว่า วุทธิธรรม คือธรรมเป็นเหตุให้เจริญรุ่งเรือง มี 4 อย่างคือ

- 1) คบหาสัตบุรุษคือคนดี
- 2) ฟังคำสอนของสัตบุรุษ
- 3) ใช้โยนิโสมนสิการไตร่ตรองคำสอนนั้น
- 4) ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมที่ได้ตรองเห็นแล้ว

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), (2548, หน้า 192) ได้อธิบายถึงความหมายและความสำคัญวุทธิธรรมว่า ธรรมอันเป็นเหตุแห่งความเจริญ หรือเพิ่มพูนให้เกิดความเจริญมากยิ่งขึ้น จากที่มีความเจริญระดับหนึ่งมาก่อนแล้ว ทรงแสดงไว้ในรูปของความ เป็นเหตุปัจจัยที่ต้องอิงอาศัยกัน ประสานสัมพันธ์ และสนับสนุนกัน ว่า วุทธิธรรม 4 ประการ คือ

1) สัมปยุตตสังสวะ คบหาสมาคมกับท่านสัตบุรุษ คือการร่วมหลักความคิด ร่วมกิจกรรม ร่วมผลประโยชน์กับคนดี

2) สัทธัมมัสสวนะ ฟังคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพ กล่าวคือบุคคลเมื่อมีศรัทธาในสัตบุรุษแล้วยอมเข้าไปหาท่าน นั่งใกล้ๆ ท่าน ตั้งใจฟังคำสอนท่าน มีจิตใจจดจ่ออยู่กับเสียงที่ท่านเปล่งออกมา พร้อมกับกำหนดเนื้อหาสาระจากคำสอน จนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง จนเป็นบุคคลผู้ประพฤติดีงามที่ประกอบด้วยกัลยาณธรรม อันเป็น

ธรรมฝ่ายดีกล่าวคือ เมตตา มีความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้เป็นสุข สัมมาชีพ มีการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมงามสง่า มีการสำรวมระวังไม่ล่วงเกิน สัจจาจา มีคำพูดที่เป็นคำสัตย์คำจริงและสติ มีความระลึกได้ก่อนทำ ก่อนพูด ก่อนคิด อยู่เสมอเนื่องเพราะความสำรวมระวัง เชื่อฟังคำสอน

3) โยนิโสมนสิการ นำเรื่องเหล่านั้นมาพิจารณาด้วยอุบายวิธีอันแยบคาย หมายความว่า การเอาคำสอนที่ฟัง อ่าน มาจำแนกแยกแยะออกไปให้ชัดเจนว่าอะไรเป็นอะไร ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร มองจากเหตุถึงไปหาผล โยงจากผลกลับมาที่เหตุได้พิจารณาเห็นถึงสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ตนได้ฟังมาอ่านมา มองเห็นถึงลักษณะคล้ายกัน แตกต่างกัน หรือความเป็นเหตุเป็นผลเป็นปัจจัยของกันและกัน จนสามารถเชื่อมเข้ากับกาลทั้ง 3 คือ อดีต อนาคต และปัจจุบันได้ ใช้อดีตเป็นบทเรียน มาประพฤติดุติปฏิบัติตามควรแก่สิ่งนั้นในปัจจุบัน และใช้อดีตกับปัจจุบันเป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่อนาคต

4) อัมมานุอัมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม เป็นการกระทำที่ต่อเนื่องมาจากการคบสัตบุรุษ การฟังคำสอนของท่านแล้วนำมาคิดอย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์การคิดจนสามารถมองเห็นคุณโทษ แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาปฏิบัติ จนเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยปัญญา หมายความว่าบุคคลผู้มีปัญญาเห็นความเกิดและความดับของสัตว์ ตลอดจนสังขารทั้งหลาย และสามารถลด ละ สงบ บรรเทาจากกิเลส จนถึงการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ในที่สุด

นอกจากนั้นแล้ววุทธิธรรม 4 หรือ วุทธิธรรม 4 หมวดนี้ ยังถูกเรียกสั้นๆ ว่า วุทธิ 4 จึงกล่าวได้ว่า วุทธิธรรม 4 คือหลักธรรมที่สำคัญหมวดหนึ่ง ที่ต้องศึกษาและต้องปฏิบัติตาม เพื่อฝึกหัดกาย วาจา และจิตใจหรือสติปัญญาให้สูงขึ้น ซึ่งถือเป็นระบบในการดำเนินชีวิตที่ทำให้มนุษย์มีการพัฒนาอย่าง

บูรณาการ และทำให้มนุษย์เป็นองค์รวมของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เพราะการดำเนินชีวิตของบุคคลตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นี้ เป็นความพึงพอใจของบุคคลต่อสภาพแวดล้อม เป็นความสามารถเฉพาะตนในการดำเนินชีวิต และเป็นความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เพราะนอกจากบุคคลจะแสวงหาผลให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง อยู่ดีมีสุขในปัจจุบันแล้ว บุคคลนั้นยังแสวงหาหลักประกันในอนาคตภายหน้าอีกด้วย ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสแสดงถึงเหตุ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในทางที่ดียิ่ง สร้างสมสิ่งที่มีความเกื้อกูลต่อบุคคลไว้ในกาลข้างหน้า อันหมายถึงวันหน้า เดือนหน้า ปีหน้า ตลอดถึงชาติหน้าและชาติต่อไป ภายหน้า

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และตีความพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ท่ามกลางกระแสแนวคิดทางเลือกต่างๆ ในการพัฒนาสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา (ณัฐพงศ์ ทองภักดี, 2550, หน้า 1-26) โดยสรุปได้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจาก

การเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายที่กว้างขวาง ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึงความพอดีที่ไม่มากจนเกินไปและไม่น้อยจนเกินไป ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สันโดษ 3 คือรู้จักประมาณในการแสวงหารายได้ หาเลี้ยงชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร รู้จักการประหยัดอดออม มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะของตน รู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักพอเพียงในการรับ รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ เลี้ยงดูบุตร สามี ภรรยาญาติมิตรและบริวาร ตลอดจนจนสมณะชีพราหมณ์ และครูบาอาจารย์ โดยไม่ไปเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความสุจริต มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม พิจารณาในการเลือกคบเพื่อน และให้ความสำคัญในพื้นฐานของปัจจัยสี่ เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) ความมีเหตุผล หมายถึงการพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้วยความมีสติสัมปชัญญะ ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ

อย่างรอบครอบ โดยเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกเรื่อง รู้จักหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถยอมรับสภาพปัญหาได้ มีความกตัญญู กตเวทิตะและประกอบไปด้วยความมีหิริโอตตัปปะ รู้จักการข่มใจและควบคุมจิตใจตน เข้าใจในกฎแห่งไตรลักษณ์ หนักแน่น ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำดีแล้วไม่หวังผลตอบแทน มีความซื่อสัตย์และมั่นคง จริใจเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีความอดทน อดกลั้น เชื้อมั่นในการทำความดี รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยความรอบครอบ รอบรู้ และมีคุณธรรม

3) การสร้างภูมิคุ้มกัน หมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลด้วยความไม่ประมาท ปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนิกชนที่ดี หมั่นเพียรศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรม รักเพื่อนร่วมงานและเคารพในสิทธิของผู้อื่น ทำกิจการใดๆ ด้วยความยุติธรรม มีสัจจะ พุดจริง ทำจริง มีความประณีตระมัดระวังให้กับบุคคลในครอบครัว ปลุกฝังแนวคิดความขยันหมั่นเพียร พอใจในงานที่ทำและทำอย่างมีสติ

โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานในการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในระดับที่พอเพียง 2 ประการดังนี้

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนเพื่อจะได้ระมัดระวังในการปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะเป็นตัวสร้างเสริม อันประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร เพื่อใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลที่ 9 ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้นเมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริหรือพระบรมราโชวาทแล้วจะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และสภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ โดยแนวการปฏิบัติตามพระราชดำริเพื่อการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีแนวทางดังต่อไปนี้

1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต

2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต

3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในการการค้าแบบตีสู้กันอย่างรุนแรง

4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วประพฤติดามหลักศาสนา

จึงเห็นได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความเชื่อและศรัทธา ซึ่งมีความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการรับรู้ ก่อให้เกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การปฏิบัติด้วยการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

นโยบายไทยแลนด์ 4.0

“ไทยแลนด์ 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีการกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้

“ประเทศไทย 4.0” มีลักษณะเป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรีที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น และเพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยต้องเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง ในกลุ่มนวัตกรรมดังต่อไปนี้

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น
2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น
3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และ

ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

4. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น

5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาประเทศไทย 4.0 โมเดล “ประเทศไทย 4.0” จะสำเร็จได้ต้องใช้แนวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อนโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคการเงินการธนาคาร ภาคประชาชน ภาคสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างๆ ร่วมกันระดมความคิด ผนึกกำลังกันขับเคลื่อนผ่านโครงการ บัณฑิตความร่วมมือ กิจกรรมหรืองานวิจัยต่างๆ โดยการดำเนินงานของ “ประชารัฐ” กลุ่มต่างๆ 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณท์การปรับแก้กฎหมายและกลไกภาครัฐ พัฒนาคลัสเตอร์ภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และการดึงดูดการลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ และการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ กลุ่มที่ 4 การศึกษาพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ (โรงเรียนประชารัฐ) รวมทั้งการยกระดับคุณภาพวิชาชีพ และกลุ่มที่ 5 การส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่ม SMEs และผู้ประกอบการใหม่ (Start Up) ซึ่งแต่ละกลุ่มกำลังวางระบบและกำหนด

แนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายให้ชัดเจน

โดยสรุป กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้าง เศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรทั้งในและระดับโลก

การประยุกต์วัฒนธรรม 4 เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0

การดำเนินชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นความเชื่อและศรัทธาที่เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและก้าวทันต่อกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยในพระพุทธศาสนาเรียก “ความเชื่อ” (Belief) ว่า “ศรัทธา” (Faith) หมายถึง ความเชื่อความมั่นใจในปัญญา คุณธรรม และความเพียรพยายามของมนุษย์ ที่ทำให้สามารถเข้าถึงความจริง ความดีงามสูงสุดได้ตามกฎธรรมดแห่งเหตุและผล โดยคุณประโยชน์ของศรัทธาจะเป็นไปใน 2 ลักษณะคือ ในแนวทางหนึ่งศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปิติ ที่ทำให้เกิดปัสสัทธิคือความสงบซึ่งนำไปสู่สมาธิและปัญญาในที่สุด ส่วนอีกแนวทาง

หนึ่งศรัทธาทำให้เกิดวิริยะคือความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติ ทดลองสิ่งที่เชื่อด้วยศรัทธานั้น ให้เห็นผลประจักษ์จริงจึงแก่ตน ซึ่งนำไปสู่ปัญญาได้ในที่สุดเช่นกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความเชื่อหรือศรัทธาเป็นพื้นฐานในการรับรู้สิ่งที่ดีงาม หรือสิ่งที่เป็ประโยชน์จากการคบสัตบุรุษนั่นเอง

ดังนั้นศรัทธาจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการประยุกต์วัฒนธรรม 4 เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเมื่อบุคคลได้เสวนากับสัตบุรุษจนเกิดศรัทธาที่ถูกต้องและใช้ได้ถูกทางแล้ว ย่อมเชื่อมต่อเข้ากับโยนิโสมนสิการเพื่อพิจารณาทำให้เกิดปัญญาอันเป็นสัมมาทิฐิ ผู้เขียนจึงสรุปเรื่องวัฒนธรรม 4 ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ หรือธรรมเป็นเหตุให้เจริญรุ่งเรือง ได้แก่ สัปปริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ในความเชื่อตามวิถีชีวิตแบบพุทธบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนได้ดังนี้

1) สัปปริสสังเสวะ คบหาสมาคมกับท่านสัตบุรุษ เป็นหลักการหรือแนวคิดของความเชื่อ ความมั่นใจ ในปัญญา คุณธรรม และความเพียรพยายามของมนุษย์ที่ทำให้สามารถเข้าถึงความจริงและความสำเร็จได้ เพราะศรัทธาในความรู้ความสามารถของผู้เป็นสัตบุรุษ ทำให้เกิดวิริยะ คือความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติ ทดลองในสิ่งที่เชื่อด้วยศรัทธานั้นให้เห็นผลประจักษ์จริงจึงแก่ตน และจะนำไปสู่ความสำเร็จได้เช่นกัน ฉะนั้นศรัทธาในสัตบุรุษจึงเป็นเหตุเบื้องต้นของการรับรู้ตามกระบวนกรเพื่อเปลี่ยนเจตคติของบุคคล โดยมาทำความเข้าใจถึงแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสามารถในการนำไปใช้ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อการดำเนินชีวิตของตนได้ในที่สุด

2) สัทธัมมัสสนะ ฟังคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพ เป็นหลักยึดช่วยคุ้มครองความดีงามไว้ให้ตั้งมั่นอยู่ในตนได้ โดยเหนี่ยวรั้งให้หลุดจากความชั่วซึ่งเป็นอกุศล และทำให้ตั้งมั่นอยู่ในสุจริตศรัทธา ซึ่งเป็นกุศล โดยคำสั่งสอนจากสัตบุรุษนี้แม้เบื้องต้นจะยังไม่มีความคิดเป็นเหตุผล คือไม่ประกอบด้วยปัญญาก็ถือว่าใช้ได้ และมีปรากฏบ่อยๆ ว่าศรัทธาแบบเชื่อโดยไม่คิดถึงเหตุผลนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในเบื้องต้น ดีกว่าศรัทธาที่มีการใช้ปัญญากำกับเสียอีกในบางครั้ง เพราะปราศจากวิจิกิจฉาซึ่งเป็นความลังเลสงสัย ฉะนั้นฟังคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพจึงเป็นวิธีการหรือกระบวนการเพื่อให้เกิดความสมดุลของการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่แสดงออกมาทางกาย และเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนาตนให้มีการกระทำที่ถูกต้องตามลำดับต่อไป

3) โยนิโสมนสิการ นำเรื่องเหล่านั้นมาพิจารณาด้วยอุบายวิธีอันแยบคาย เป็นหลักช่วยให้เกิดสมาธิและตั้งมั่นอยู่ในตน ถึงพร้อมด้วยการพิจารณาได้ด้วยปัญญาจากการฟังทำให้จิตใจสงบมั่นคง และเกิดความเพียรพยายาม แก่ล้าวก้าว ไม่หวั่นกลัวจิตใจเกิดความเข้มแข็ง มั่นคงและค้นหาเหตุผล ซึ่งการนำเรื่องที่เล่าเรียนมาพิจารณาด้วยอุบายวิธีอันแยบคาย เป็นการเชื่อโดยใช้ความคิดหาเหตุผล และมีประโยชน์สามารถจำแนกแยกแยะออกไปให้ชัดเจนว่า อะไรเป็นอะไร ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร มองจากเหตุตั้งไปหาผล โยงจากผลกลับมาที่เหตุได้ เช่นเดียวกันโยนิโสมนสิการจึงเป็นวิธีการหรือกระบวนการกุศลเพื่อกำกับสัทธัมมัสสนะให้ยังยืนอยู่ในจิตใจตน ทำให้เกิดความสมดุลของการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่แสดงออกมาทางกาย วาจาและทางใจด้วยความคิดที่ดีงาม เสียสละ และเป็นการพัฒนา

ความเจริญของตนเองให้มากยิ่งขึ้นในลำดับต่อไป

4) อัมมานุอัมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม เป็นหลักช่วยให้เกิดปัญญา โดยเริ่มจากโลกียสัมมาทิฐิเป็นเบื้องต้น และยิ่งขึ้นไปกว่านั้น ศรัทธาจะเชื่อมต่อกับโยนิโสมนสิการใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นช่องทางสำคัญที่ให้กัลยาณมิตรผู้เป็นสัตบุรุษสามารถชี้แนะความรู้ และสร้างความเข้าใจให้รู้จักคิด คือกระตุ้นให้คนผู้นั้นเริ่มใช้โยนิโสมนสิการในการรับฟังข้อมูลและเหตุผล เพราะหากไม่มีกัลยาณมิตรแล้วอาจทำให้คนผู้นั้นไม่ยอมเปิดใจรับการแนะนำหรือการกระตุ้นเลย ลักษณะที่สองคือศรัทธาช่วยเตรียมพื้นฐานหรือแนวทางของเรื่องที่จะพิจารณาบางอย่างไว้สำหรับให้โยนิโสมนสิการนำไปคิดอย่างอิสระต่อไป โดยศรัทธาเพื่อการนี้จะต้องเป็นศรัทธาที่มีการใช้ปัญญากำกับ และเป็นศรัทธาที่ต้องมีการกระทำประกอบตามไปด้วย นั่นคือมีการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพราะปัญญางจะสนับสนุนให้ศรัทธา ศีล และจาคะในที่นี่เกิดความตั้งมั่นอย่างมั่นคงมากยิ่งขึ้นไปตามลำดับ

ในบทความนี้บางส่วนยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ของบลูม (Bloom S.Benjamin, 1956, p.89-96 อ้างถึงในสุจิตรา ทิพย์บุรี, 2555 หน้า 21-26) ที่ได้อธิบายว่า “ความรู้” หมายถึงพฤติกรรมและสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเน้นการจำ ไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือระลึกได้ก็ตาม เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากความสนใจ แล้วรวบรวมสาระต่างๆ เหล่านั้นให้มากขึ้นเรื่อยๆ จนพัฒนาไปสู่ขั้นที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยความรู้ที่นั้นอาจแบ่งออกเป็นความรู้เฉพาะสิ่ง ความรู้เรื่องระเบียบการหรือความรู้เรื่องสากล เป็นต้น ส่วนทฤษฎีความเข้าใจของ Milton J.Rosenberg and Carl I.Howland

(1960, p.1) ได้อธิบายว่า ความเข้าใจ หมายถึง ความเชื่อหรือความนึกคิด (Concept) หรือการสำเนียง (Conception) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางดีและทางไม่ดี ความรู้ความเข้าใจนี้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากกลุ่มสังคมมาสู่ตัวบุคคลได้ในทุกมิติของสังคม

บทความทางวิชาการนี้ผู้เขียนมีได้เน้นทฤษฎีการพัฒนาหรือทฤษฎีการบริหารของทางตะวันตก แต่มุ่งเน้นไปที่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทตามที่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ดังนั้นการประยุกต์พุทธธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในที่นี้ จึงเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยมีจุดเริ่มต้นจากศรัทธาในการคบหาสัตบุรุษเป็นเครื่องนำพาไปสู่กระบวนการของพุทธธรรม 4 ที่เริ่มต้นด้วยสัปปุริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ และอัมมานุอัมมปฏิบัติเรียงกันไปตามลำดับ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้และการประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องในทางพระพุทธศาสนา การประพฤติปฏิบัติธรรมในพุทธธรรม 4 มีนัยในการอธิบายได้ในทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมหมวดอื่นๆ อีกมาก นั่นคือเป็นการประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อผลในทางโลก หรือผลทางสังคม อันเป็นผลที่จะทำให้สังคมโลกเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม และการประพฤติปฏิบัติเพื่อผลในทางธรรมซึ่งเป็นผลทางด้านจิตใจโดยตรง อันเป็นผลที่จะทำให้เกิดความสงบสุขในชีวิต สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า (ขุ.วิมาน. 26/332/314)

ธมโม หเวรกฺขติธมฺมจารี
ธมโม สุฉินฺโณ สุขมาวหาติ
เอสาณิสฺสธมฺเม สุฉินฺเณ น
ทุคฺคติ คจฺฉติ ธมฺมจารีติฯ

แปลความอธิบายได้ว่า “ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมเป็นปกติวิสัย ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้วย่อมนำสุขมาให้ นี่เป็นผลแห่งธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ผู้ประพฤติเป็นปกติวิสัยย่อมไม่ไปสู่ทุคติ”

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีลักษณะพิเศษคือ แก่นของศาสนานั้นล้วนเป็นเป้าหมายของการพัฒนาคนให้มีความเจริญ เพราะเป็นการฝึกฝนอบรมกาย วาจา และใจ ให้เกิดปัญญาจนสามารถพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดได้ ซึ่งเป็นระบบการดำเนินชีวิตที่พัฒนาบุคคลได้อย่างบูรณาการและมีคุณภาพ

การประยุกต์พุทธธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นการฝึกหัดกาย วาจา และจิตใจ หรือการฝึกที่เรียกว่า “ภาวนา” หมายถึง การฝึกอบรมการทำให้เจริญ ทำให้เป็น ทำให้มีขึ้นทั้ง 4 ด้าน หรือการพัฒนานั่นเอง อันเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตที่ดี นั่นคือ

- 1) กายภาวนา เป็นการพัฒนากายให้มีความสัมพันธ์เกื้อกูลที่ดีกับสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ
- 2) ศีลภาวนา เป็นการพัฒนาความประพฤติให้มีความสัมพันธ์เกื้อกูลที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม
- 3) จิตภาวนา เป็นการพัฒนาจิตให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญองงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยัน อดทน และมีความเพียร เป็นต้น
- 4) ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ คิดอย่างมีเหตุผล และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (อง.ปญจก. 22/79/121)

และบุคคลที่ได้ประยุกต์พุทธธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นี้แล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ประการ (โสภณ ขำทัพ, 2551) คือ

- 1) ทำให้บุคคลเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ที่มี

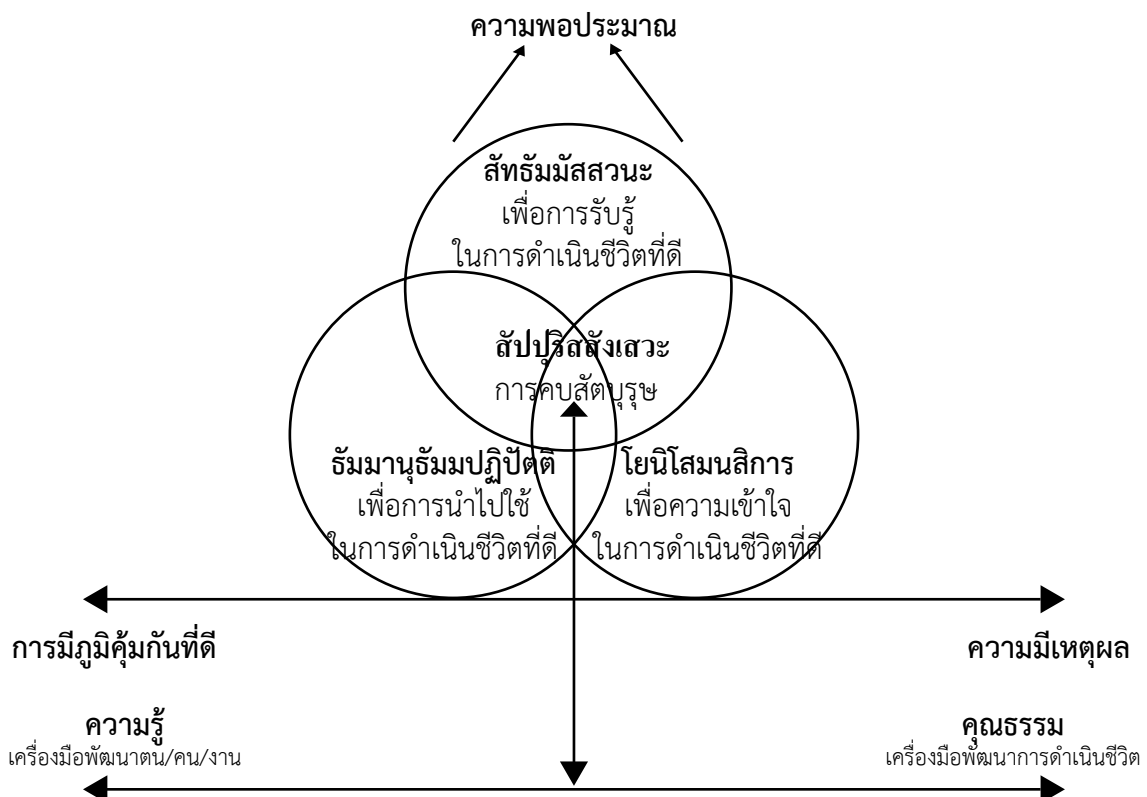
ระเบียบวินัย เป็นบุคคลที่ดเว้นจากกายทุจริต วจีทุจริต และประพฤติดั้งกายสุจริต วจีสุจริต อันเป็นวิธีการพัฒนาบุคคลด้านพฤติกรรมที่ดีซึ่งแสดงออกมาทางกายและวาจา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมโดยตรง เรียกว่า กายภาวนา

2) ทำให้บุคคลมีจิตใจและอารมณ์มั่นคง เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนอื่นและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นบุคคลที่ดเว้นความโลภ ความพยาบาท และประพฤติดั้งโนสุจริต ไม่มีความโลภ ไม่มีความพยาบาท มีจิตใจเสียสละและยินดีให้อภัยเป็นการพัฒนาจิตใจ เรียกว่า จิตภาวนา

3) ทำให้บุคคลรู้และเข้าใจในสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง อันเป็นสัมมาทิฐิ เป็นการพัฒนาบุคคลตามหลักของปัญญา เพื่อพัฒนาบุคคลให้เข้าใจชีวิตอย่างแจ่มแจ้งแท้จริง จนถึงสัมมาญาณและบรรลุมรรคผลนิพพาน คือหลุดพ้นจากกิเลสได้โดยสิ้นเชิง เรียกว่า ปัญญาภาวนา

บทสรุปผลจากการศึกษา

วุฒิธรรม 4 นี้เป็นความเจริญในกาลข้างหน้า เป็นสิ่งที่ติดจิตใจบุคคลไปและเป็นที่พักพิงของบุคคล ทั้งนี้เป็นเพราะศรัทธาเมื่อบังเกิดขึ้นแล้วย่อมจะคบหาสัตบุรุษเพื่อแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อขจัดความไม่เชื่อ ความสงสัย และความโลภให้เบาบางลง โดยฟังคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพ เพื่อจะทำหน้าที่ขจัดความชั่วตามสมควรแก่ข้อนั้นๆ ซึ่งล้วนเป็นอาการของความโลภ ความโกรธ และความหลง ทำการพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยอุบายวิธีอันแยบคาย เพื่อจะขจัดความตระหนี่ ความโลภ ความโกรธ ความหลงให้เบาบางลง จากนั้นจึงเกิดการปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม เปรียบเสมือนกับปัญญาอันเป็นแสงสว่าง เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำหน้าที่ขจัดความสงสัยความหลงให้หมดไปจากจิตใจตามลำดับ ฉะนั้นความสัมพันธ์ของกระบวนการในการประยุกต์วุฒิธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตที่ดี

ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นี้ จึงสามารถมองเห็นได้จากการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล นั่นคือเมื่อบุคคลมีศรัทธาความเชื่อที่ถูกต้องด้วยสัมมาทิฐิ ย่อมมีความประพฤติที่ดีงามด้วยสัมมาอาชีวะแล้ว มีความเชื่อมั่นในอาชีพการงานนั้นๆ การดำเนินชีวิตจึงไม่หวาดหวั่นหรือสะดุ้งต่อสิ่งใด ไม่หวั่นไหวต่อเสียงตำหนิหรือความรู้สึกที่ไม่ยอมรับจากสังคม และไม่ฟุ้งซ่านรำคาญใจให้เป็นทุกข์ เนื่องจากจิตจะปลอดโปร่งสงบนิ่ง เป็นจิตใจที่มั่นคง อันเป็นผลดีในทางที่จะก่อให้เกิดปัญญาเพื่อการพิจารณารับรู้สิ่งต่างๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนทำให้การคิด การพูด และการกระทำของบุคคลเหล่านี้แสดงออกมาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตที่ดี

ผังร่มโพธิ์แห่งความเจริญงอกงามที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของการประยุกต์วัฒนธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตที่ดีด้วยเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (โสภณ ขำทัพ, 2560)

ข้อเสนอแนะ

แนวโน้มการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพุทธธรรมในสังคมไทยมีมากขึ้น และเป็นบทบาทสำคัญที่ควบคู่ไปกับกระแสการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภาครัฐควรเอาใจใส่ให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม และจัดสรรงบประมาณส่งเสริมดำเนินงานให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกองค์การ อีกทั้งทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม และค้นคว้าหาองค์ความรู้ใหม่ด้วยการศึกษาวิจัยการประยุกต์พุทธธรรมเข้ากับศาสตร์ต่างๆ ที่มีอยู่ให้ได้ผลเชิงประจักษ์อย่างเป็นรูปธรรม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการเรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีพระมหาบุญศรี ญาณวุฑโฒ,ผศ.ดร. ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ และได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจาก รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์ ดร.เสนห์ เดชะวงศ์ และ ดร.สุจิตรา ทิพย์บุรี ที่ได้กรุณาสันนิษฐานให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา. กมลชนก สงสนันท์. (2551). “การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานส่วนท้องถิ่นอำเภอหนองเสือ จังหวัด ปทุมธานี”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ณัฐพงศ์ ทองภักดี. (2550). “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย”. กรุงเทพมหานคร : วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 47, ฉบับที่ 1.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), (2551). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์**. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สื่อดะวัน จำกัด,

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตญาโณ), (2548). **นิเทศธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร : กองทุนไตรรัตน์ภาพ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). **พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพมหานคร : กลุ่มผู้สนใจศึกษาศาสนา, บริษัทสหธรรมมิก จำกัด,

วิสูตร ธนชัยวัฒน์. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล.

สุจิตรา ทิพย์บุรี. (2556). “หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนรางวัลพระราชทาน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. **ประเทศไทย 4.0 สร้างเศรษฐกิจใหม่**. เอกสารประกอบการประชุมศาสตร์พระราชา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2547). **อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่พระราชทานแก่นิสิตในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517, กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

โสภณ ขำทัพ. (2551). “เศรษฐกิจพอเพียงในบริบทวิถีชีวิตแบบพุทธตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

อภิชัย พันธเสน. (2549). **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.